

Sociální mobilita
a nerovnost

(Zdroj: Wilkinson&Pickett, *The Spirit Level*, obr. 12.1, str. 160)

ptomy kolektivního zbídačení jsou všudypřítomné. Rozbité silnice, zbankrotovaná města, padající mosty, selhávající školy, nezaměstnaní, špatně placení, nepojištění zaměstnanci – to všechno svědčí o kolektivním selhání vůle. Tyto nedostatky jsou pro nás natolik samozřejmé, že už o nich ani neumíme mluvit, natožpak abychom je začali napravovat. Něco skutečně není v pořádku. Zatímco americká vláda plánuje utratit desítky miliard dolarů za neúčinnou vojenskou operaci v Afghánistánu, přeme se o to, zda si můžeme dovolit jakékoli zvýšení veřejných výdajů na sociální služby či infrastrukturu.

Abychom pochopili, jak hluboko jsme klesli, musíme si nejdřív uvědomit rozsah změn, k nimž došlo. Od konce devatenáctého století do sedmdesátých let dvacátého století se ve všech vyspělých západních společnostech snižovala míra nerovnosti. Díky progresivnímu zdanění, vládní podpoře chu-

dých, poskytování sociálních služeb a ochraně před náhlými ranami osudu se moderní demokracie zbavovaly krajních projevů bohatství i chudoby.

Ovšemže, velké rozdíly i nadále přetrvaly. Trvají rozdíly mezi v podstatě rovnostářskými společnostmi skandinávských zemí a o poznání diverzifikovanějšími společnostmi jižní Evropy. V anglofonních zemích atlantického světa a bývalého britského impéria jsou pak i nadále patrné přetrvávající rozdíly mezi společenskými třídami. Všechny společnosti ale přestaly být ochotné tolerovat nepřiměřené nerovnosti, což vedlo k státním opatřením kompenzujícím selhání soukromé sféry.

To všechno jsme během posledních třiceti let zavrhlí. V jaké míře, to se samozřejmě liší země od země. V nejradiálnějším podobě se soukromé výsady i veřejná lhostejnost projevily ve Spojených státech a Velké Británii – epicentrech nadšení pro kapitalismus deregulovaných trhů. Ačkoliv se občas projevily i v natolik různorodých zemích jako Nový Zéland a Dánsko či Francie a Brazílie, nikdo se nevyrovnal Británii a Spojeným státům v jejich neochvějném třicet let trvajícím úsilí o demontáž desetiletí budované sociální legislativy a hospodářského dohledu.

V roce 2005 plynulo 21,5 procenta amerického národního důchodu pouhému jednomu procentu příjemců. Zatímco v roce 1968 si generální ředitel General Motors vydělal ve formě platu a benefitů přibližně šedesátkrát víc než běžný zaměstnanec GM, dnešní generální ředitel Wal-Martu vydělává devětsetkrát víc než jeho běžný zaměstnanec. Odhadovaná hodnota jmění zakladatelské rodiny Wal-Martu v tom samém roce (90 mld. USD) byla ostatně přibližně rovná hodnotě jmění spodních 40 procent americké populace – tedy 120 milionů lidí.

I Velká Británie je dnes méně rovnostářská – v příjmech, bohatství, zdraví a životních příležitostech – než kdykoliv od